

לזכרו של המנהיג הקומוניסט
עיסאם מח'ול עמ' 5-6

פועלי כל הארצות התאחדו!

זה הדבר

زو هديرخ ZO HADEREKH

גיליון 51 / 31 בדצמבר 2025

בוס הבוסים והבריון השכונתי

252 נרצחו

השנה
הקטלנית
ביותר
בחברה
הערבית

החינוך הקומוניסטי יציל את נצרת

"ח'ולוד אבו אחמד כיהנה בעבר כמנכ"לית עמותת נצרת לתיירות. היא מעידה על עצמה שהיא 'נצרית מוסלמית ואקטיביסטית'. בשיחתנו הסבירה שבנצרת לא צריך שיווק 'כי ישו כבר שיווק את העיר לפני אלפיים שנה'. אחר כך הבהירה את המצב השנה: 'תקופת חג המולד הגיעה עם שני דברים חשובים — הפסקת המלחמה והדחת ראש העיר. אלה אפשרו לנו לחגוג השנה את חג המולד, אבל התחושה בעיר היא של זהירות. אנחנו מבינים שיש כוחות אפלים שמנסים להחליש אותנו'. 'צריך לחזק את העיר שלנו אבל הפשיעה הרגה אותנו. אנחנו מפחדים. יש לנו כרגע שני חלומות — הראשון זה לא לעשות כסף, כי הפשיעה תגיע אליך, והשני להחזיר את העיר 20 שנה אחורה. זה נורמלי? ההרגשה היא שהמשטרה נגדנו והעירייה עד לאחרונה לא תפקדה. לפעמים אני מרגישה יתומה בעיר שלי, אבל יש פה קהילות טובות עם זהות נצריתית מקומית חזקה. הקומוניסטים גידלו אותנו מילדות שאנחנו צריכים להגן על העיר, להתנדב למענה, להביא תקווה'".

משה גלעד, מוסף "גלריה", 24.12

טראמפ: 'חג שמח לשמאל הנאלח'

"נשיא ארה"ב לשעבר דונלד טראמפ פרסם מסר לרגל חג המולד, שבו תקף את 'השמאל הקיצוני והנאלח' וטען כי הוא 'עושה כל שביכולתו להרוס את המדינה - אך נכשל כישלון חרוץ'. מוקדם יותר טראמפ ורעייתו מלניה קיימו את שיחת הטלפון המסורתית עם ילדים לקראת החג. במהלך השיחות אמר הנשיא לילדים בני 4 כי יש לוודא שסנטה הוא אדם טוב, 'שלא פלש למדינה ואינו סנטה רע'".

עידן קוולר, "וואלה", 25.12

מכתבים למערכת

שבועון של שלום ושוויון

השבועון "זו הדרך" היוצא לאור בתל-אביב, חגג באחרונה את יום הולדתו ה-60. בהזדמנות זו אנחנו מברכים את עורכי השבועון ואת שאר העמלים להוצאתו לאור, הן בעריכה והן בהנהלה ואת המפיצים ושארי הפעילים.

"זו הדרך" דגל תמיד בשותפות יהודית-ערבית וחרט על דגלו שלום ושוויון לישראלים ולפלסטינים ולעמי האזור והעולם. "זו הדרך" היה גם בין העיתונים הראשונים בשפה העברית שהתייחסו וכתבו על הירחון "אל-אצל-התיקון" הן בערבית או בעברית.

השבועון "זו הדרך" מאיר את הדרך לשני העמים לחיות יחד ומניף את דגל המאבק למען העמלים היהודים והערבים. עיתון זה מקדיש מדי שבוע מדור נרחב לתרבות מתקדמת, לספרות עכשווית ולאמנות למען שלום ושוויון.

יישר כוח והמשך הצלחה.

מופיד צידאוי, יו"ר המערכת

"אל-אצל-התיקון", ערערה

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

זה לא כסף של אבא שלו / א'

"עלות מיגון המעונות הפרטיים של בנימין נתניהו ברחוב עזה ובקיסריה הגיעה בתוך שנה אחת לכ-27 מיליון שקל. מתוך הסכום הזה, כ-10.4 מיליון שקל הוקצו למיגון חלונות המרפסת בלבד, כך לפי דו"ח מבקר המדינה. כדאי להתעכב על הנתון הזה: יותר מ-10 מיליון שקל הוצאו על חלונות מרפסת אחת בבית פרטי ברחוב עזה, שבו ראש הממשלה כמעט לא שוהה. המספר הזה פשוט לא נתן לי לישון".

תומר אביטל, "דה מרקר", 22.12

זה לא כסף של אבא שלו / ב'

"התקציב שאושר עבור שיפוץ מעון ראש הממשלה ברחוב בלפור בירושלים עומד על 103 מיליון שקל. המשרד מסר כי הסכום אושר לשם 'עלויות מיגון', וטענו כי העבודות טרם הסתיימו 'ולכן העלות בפועל עשויה להיות נמוכה יותר'. במשרד סירבו לפרט מהן עבודות השיפוץ משום שהפרויקט מוגדר 'סודי ביותר', ואף סירבו לפרט את לוח הזמנים של השיפוצים, שנמשכים תקופה ארוכה. מבקר המדינה מתניהו אנגלמן התייחס בשנה שעברה לעבודות השיפוץ במעון וציין כי התנהלותו של ראש הממשלה בנימין נתניהו ותהליכי קבלת ההחלטות במשרד ראש הממשלה, גרמו לעיכוב ממושך בהן וכן לבזבז של כספי ציבור".

יעל פרידסון, "הארץ", 25.12

זה לא כסף של אבא שלו / ג'

"משרד ראש הממשלה פרסם נתונים על חמש טיסותיו של ראש הממשלה לחו"ל בשנה החולפת. נתניהו שהה בחו"ל 27 ימים במסגרת ביקורים רשמיים, שאליהם יצא בארבע טיסות לארה"ב ואחת להונגריה. הנתונים חושפים את העלויות הגבוהות לסוויטות שבהן שהה נתניהו בביקוריו. בטיסתו לניו יורק בספטמבר האחרון עלה חדרו במלון לואס ריג'נסי למשלה המיסים הישראלי 42 אלף דולר למשך שבעה ימים שבהם התארח בסוויטה. 39 חברי הפמליה שהו בחדרים שעלותם הייתה 1,199 דולר ללילה".

יהונתן ליס, "הארץ", 24.12

תביא שש נקיקיות מסניף הליכוד

"רוב סניפי הליכוד לא פעילים בשוטף. יו"ר סניף הליכוד בתל-אביב החזיק במפתח והייתה לו שליטה בנכס. מה הוא עשה? הוא חתך 80 אחוז ממנו, והפך אותו לאטליז והשאיר 20 אחוז במקרה של התקהלות או כינוס. עובר דור של אנשים ואף אחד כבר לא זוכר שהאטליז הזה הוא בעצם סניף הליכוד. אותו דבר קרה בסניף נס-ציונה. הייתה שם חצר גדולה ויו"ר הסניף הפך את המקום לגן ילדים".

עו"ד שי גלילי, מבקר הפנים של הליכוד,

"ידיעות אחרונות", 19.12

טראמפ ונתניהו בכניסה ל"בית הלבן בפלורידה" ביום שני (צילום: לשכת העיתונות הממשלתית)

בוס הבוסים נפגש בפלורידה עם נציגו במזרח התיכון ברית הבריונים: מפגש טראמפ ונתניהו

כך, טראמפ קורא שוב להעניק חנינה לנאשם מס' 1 ואפילו ממציא שיחת טלפון עם הנשיא הרצוג. עוד הוא מעניק אישור לתקופה שוב באיראן או ברצועת עזה או בכל מקום אחר בו נתניהו ימצא לנכון כדי לשמור על הכיסא. כדברי "מקור בסביבת נתניהו" בתום הפגישה עם הנשיא טראמפ: "היא הייתה חיובית". "הפגישה, גם בחדר הסגור, הייתה מצוינת", מסר. "ניכר שהוא מבין את העמדות שנתניהו הציג לו".

חברים, חברים אבל...

אכן, טראמפ ונתניהו הם ידידים, אבל מסוג הידידות הקיימת במאפיה. קרי ישנו בוס, אבל מעליו שולט הבוס הגדול. באיטלקית זה נשמע טוב יותר - "קאפו די טוטי קאפי" - בוס הבוסים. כתולדה מכך ומתחת לרדאר, במחצית דצמבר דחה ממשל טראמפ את בקשת ממשלת נתניהו להוריד את שיעור המכס של הייצוא הישראלי לארה"ב. לאחר חודשים של מו"מ, החליט הממשל שהמכס יהיה בשיעור של 15% במקום 17% שהנשיא קבע בקיץ. זה שינוי מן היסוד של הסכם הסחר החופשי שנחתם לפני 40 שנה לפיו נקבע שלא יהיה מכס על הייצוא לארה"ב ועל יבוא ממנה. אגב, הצד הישראלי שומר על ההסכם ולא גובה מכס על הסחורות האמריקאיות המגיעות ארצה.

גם לגבי עתידה של רצועת עזה, טראמפ לא נטש את יעדו להופכה למושבה אמריקאית. לכן דחוף לו "להתקדם לשלב ב' של התכנית" - קרי הזרמת רכבות מיליארדי דולר (שאינו יודע מאין יגיעו) "לשיקום הרצועה". זאת, לשמחת הקבלנים האמריקאיים, הטורקיים והישראליים.

את טראמפ גם ממש לא מעניין שישיראל מוסיפה לכבוש יותר ממחצית משטחה של הרצועה, כפי שלא אכפת לו שמאז כניסת הפסקת האש לתוקף ב-11 באוקטובר האחרון נוספו 414 ההרוגים פלסטינים ו-1,147 פצועים. מניין ההרוגים מאז תחילת המלחמה עלה ל-71,266 בני אדם, ומספר הפצועים הגיע ל-171,222.

שמואל אורני

שר החינוך יואב קיש שוחח בטלפון ביום שני (29.12) עם נשיא ארה"ב דונלד טראמפ במהלך הפגישה עם ראש הממשלה בנימין נתניהו בפלורידה, והודיע לו כי הוחלט להעניק לו את "פרס ישראל לשלום". הנשיא טראמפ הודה לו, ואמר כי "ישקול להגיע לטקס". מחווה יפה, נכון? טראמפ טרם קיבל את פרס נובל לשלום שהוא כה חפץ בו, אבל יקבל מנתניהו פרס נישומים - תעודה ו-75 אלף שקל, סכום שהוא מרוויח מעסקיו מדי כמה שניות.

פרס ישראל הוא פרס שמעניקה מדינת ישראל במגוון רחב של תחומים, אבל כמה סמלי, הקטגוריה "פרס ישראל לשלום" אינה קיימת. הענקת הפרס נערכת בירושלים מדי שנה במוצאי יום העצמאות בטקס ממלכתי בהשתתפותם של ראשי המדינה, אך שמות הזוכים מתפרסמים חודשים אחדים קודם לכן. הענקת הפרס החלה בשנת 1953 ובתקנון שנקבע בחוק כתוב שפרס ישראל מוענק לאזרחים, תושבי ישראל בשלוש השנים שקדמו להצעת מועמדותם לפרס.

הייתכן שקיש אינו מכיר את התקנון, את החוק? האם ידוע לו שטראמפ אינו ישראלי? והאם הוא מודע לעובדה שלמרות ביקוריו בארץ, טראמפ לא שהה כאן בשלוש השנים האחרונות? אבל מה זה חשוב, מה קל יותר מלשנות את החוק? הרי קיש שמע גם שמע על ההפיכה המשטרית המואצת.

שומר לי ואשמור לך

אכן, טראמפ אינו יהודי אבל הוא מקיים את הכתוב במשנה, במסכת בבא מציעא: "שומר לי ואשמור לך". זו מהות הקשר בין הנשיא האמריקאי לראש ממשלת ישראל, נציגו במזרח התיכון הרחוק. נתניהו שומר על האינטרסים של ארה"ב באזור וטראמפ שומר על האינטרסים של ארצו, עסקיו ועסקי חתנו ג'ראד קושנר ושליחו סטיב ויטקוף באזור.

זו ברית הבריונים המוכנה לדרוס (כלשון בצלאל סמוטריץ') את כל מה שנקלע בדרכה על מנת לקדם את האינטרסים המשולבים של האימפריאליזם האמריקאי והקפיטליזם הקולוניאלי הישראלי.

252 נרצחו, מרביתם בגיל 18-40

השנה הקטלנית ביותר בחברה הערבית

מסתירים פשעים

נגד האנושות בעזה

שר הביטחון ישראל כ"ץ טען השבוע (29.2) שהצבא ממשיך לאסור כניסת עיתונאים זרים לרצועת עזה משום שהדבר מסכן את חיילי הכיבוש. זאת, במענה לשאלתה שהגיש ח"כ איימן עודה (חד"ש-תע"ל). לדברי כ"ץ, הצבא מסר לדרג המדיני כי הוא "מתנגד לכניסת כתבים שכן הסכם הפסקת האש אינו שלם וכי קיים חשש לביטולו בכל עת".

יצוין שממשלת הימין אוסרת על עיתונאים זרים להיכנס לעזה מאז תחילת המלחמה. אגודת הכתבים הזרים בישראל הגישה שתי עתירות לבג"ץ נגד האיסור. העתירה הראשונה נדחתה בתחילת המלחמה "בשל שיקולי ביטחון", ואילו לעתירה השנייה, שהוגשה לפני יותר משנה, העניקו השופטים למדינה תשע ארכות להגשת תגובתה. בשבוע שעבר קיבלו השופטים שוב את בקשת המדינה לדחות את המועד למתן התגובה. המדינה ביקשה 30 ימים נוספים, ובית המשפט קבע שעליה להגיש את התגובה בתוך שבועיים, עד ליום ראשון הבא, אז אמור להיערך דיון בעתירה.

לדברי ח"כ עודה, "הניסיון המתמשך והעקשני למנוע את כניסת העיתונאים לעזה מעיד על כוונה ברורה להסתיר את המציאות האסונית שממשלת ישראל יצרה בעזה". הוא הוסיף: "מדובר בהסתרת פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. על ממשלת ישראל להפסיק לאלתר את המגבלות, ולהתיר לעיתונאים גישה חופשית, על מנת שהתמונה המלאה תיחשף בפני העולם".

מחד"ש נמסר: "זו ממשלת טיוח פשעי השמדה. האיסור על כניסת עיתונאים זרים לעזה לא נועד 'להגן על כוחות' – הוא נועד להגן על הממשלה מחשיפת פשעיה. שנתיים של גרירת רגליים והתחמקויות מבג"ץ אינם ביטחון, הם שקר והונאת הציבור. 226 אנשי תקשורת נהרגו ברצועת עזה – מי שלא רצח, לא מפחד מעיתונאים. מי שכן – יודע למה. השאלתה של ח"כ עודה לשר כ"ץ, חושפת את האמת הפשוטה: יש כאן מאמץ עיקש למנוע מהעולם לראות את מה שקורה בעזה".

יצוין שלפי הפרציה הבינלאומית של ארגוני העיתונאים, מאז תחילת המלחמה נהרגו ברצועת עזה בידי כוחות הכיבוש 226 אנשי תקשורת פלסטינים. האחרון נהרג ב-2 בדצמבר, במהלך הפסקת האש שהוכרזה ברצועה ב-11 באוקטובר: העיתונאי מחמוד וואדי נהרג מפגיעת כטב"מ במרכז ח'אן יונס.

עו"ד גלעד שר, המייצג את אגודת העיתונאים הזרים, מסר בתגובה: "ממשלת נתניהו ממשיכה לבזות זכויות יסוד חוקתיות כחופש הביטוי וזכות הציבור לדעת. ההודעה של השר כ"ץ היא יריקה בפניהם של מיליארדי צרכני תקשורת ברחבי העולם ופוגעת אנושות בדימויה של ישראל כדמוקרטיה". לדבריו, "הפגיעה המתמשכת בזכותם של מאות עיתונאי החוץ המשרתים בישראל, שנשלחו מכ-30 מדינות, שנתיים ויותר מאז 7 באוקטובר, מסמלת יותר מכל זלזול בתקשורת חופשית ואחראית ובחופש הביטוי".

הפגנה במג'ד אלכרם נגד האלימות בחברה הערבית, 3 באוקטובר 2019. באותה שנה נרצחו 89 אזרחים ערבים. השנה עלה מספרם ל-252 (צילום: דייוויד כהן / פלאש90)

שנת 2025 הייתה השנה הקטלנית ביותר אי-פעם בחברה הערבית בישראל: 252 אזרחים ואזרחים ערבים קיפחו את חייהם ב-218 מקרי אלימות ופשעה – עלייה נוספת לעומת שנת 2024, שבה נרצחו 230 בני אדם. כך נמסר בדו"ח סיכום שפרסם השבוע ארגון "יוזמות אברהם".

נתוני השנה האחרונה כוללים 23 נשים ערביות שנרצחו – המספר הגבוה ביותר שנרשם עד כה. חלקן נפלו קורבן לאלימות במשפחה, ואחרות – לאלימות של ארגוני פשיעה ומעגלי נקמה. תזכורת כואבת לכך שנשים משלמות מחיר כבד במיוחד בהיעדר הגנה ומענים ייעודיים.

עוד עולה מהדו"ח כי יותר מ-72% מהנרצחים היו בני 18-40, כאשר יותר ממחציתם בני 18-30. עשרות מהקורבנות היו בני אותה משפחה – אחים, בני דודים, בני זוג ואף אב ובנו – לעיתים באותו אירוע. זו השנה השלישית ברציפות בה לוד עומדת בפסגת מספר הנרצחים עם 18 קורבנות. בצידה מופיעה העיר נצרת עם מספר נרצחים דומה. גם ברהט נרשמה תמונה קשה במיוחד, עם 11 נרצחים בעיר מתחילת השנה.

לפי נתוני הדו"ח, 12 אזרחים ערבים נהרגו במהלך פעילות משטרתית בשנת 2025. "נתון זה מחייב בדיקה מעמיקה וסקיפות מלאה, כדי לוודא שאין מדובר בנורמה מסוכנת של שימוש מופרז בכוח כלפי אזרחים ערבים", כתבו ביוזמות אברהם.

שהירה שלבי ואמנון בארי-סוליציאנו, מנהליה השותפים של יוזמות אברהם מסרו: "המספרים של שנת 2025 הם כתב אישום חמור נגד הממשלה הנכשלת לחלוטין בטיפול במגפת הפשיעה והרצח. במקום השקעת משאבים וניהול אסטרטגי, הכולל מאמץ משולב ומתואם של כלל משרדי הממשלה, אנו מקבלים קיצוצים בתקציבים ובתוכניות, חוסר תיאום והידברות עם החברה הערבית, פיענוח נמוך ביותר של פשעים ותיעדוף משימות לקי של המשטרה".

לדבריהם, "מדובר באוזלת יד ובהפקרה של חיי אדם. במטרה לעצור את ההידרדרות, יש להחליף לאלתר את השר הכושל לביטחון לאומי ולהתחיל להתמודד עם אתגר הפשיעה והאלימות באופן אסטרטגי, הכולל גם שיטור, מניעה ואכיפה יעילים וגם התמודדות עם גורמי העומק לפשיעה. אסור להשלים עם מציאות שבה דם נשפך כעניין שבשגרה. חיי ערבים אינם הפקר".

עיסאם מח'ול (ראשון מימין בשורה השנייה) בהפגה על תקיפת סטודנטים בטכניון מול משרד ראש הממשלה, 1981 (צילום: רשתות חברתיות)

לזכרו של עיסאם מח'ול (1952-2025) אין תחליף למי שנאבק כל חייו

גרעין המוכנות לשיגור בכל עת. הוא עסק גם בזכויות עובדים, במאבק העם הפלסטיני לשחרור לאומי, במערכה נגד האפליה ובנושא שאיש מלבדו לא התעניין בכנסת: השילוב של ישראל בקפיטליזם הגלובלי והשלכותיו על החברה והכלכלה תוך חשיפת מסמכים רשמיים עלומים.

ניסיון ההתנקשות בחייו

בשנת 1999 בחרה בו מועצת חד"ש כמועמדה ברשימת חד"ש לכנסת, והוא כיהן כחבר כנסת מטעמה עד שנת 2006. בסוף שנת 2002 נבחר מח'ול למזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י), והמשיך לכהן בתפקיד זה עד שנת 2007. בשנת 2010 התמנה ליו"ר מכון המחקר ע"ש אמיל תומא, ובחודש פברואר 2023 נבחר ליו"ר חד"ש.

בעקבות פעילותו הפוליטית שכה אתגרה את הממסד ספג איומים רבים. ב-24 באוקטובר 2003 ניסה להתנקש בחייו אלירן גולן שהטמין מטען חבלה במכוניתו של מח'ול בחיפה. המטען הופעל כשאשתו, סועאד נסר-מח'ול, התניעה את המכונית, אולם היא הספיקה להימלט ממנה בלא פגע לפני שזו עלתה באש. בעקבות החקירה נעצר גם חברו של גולן, החייל אלכסנדר רבינוביץ', שסיפק לו את חומרי הנפץ.

עיסאם היה ידוע כפולמוסן נלהב, אך נהג בדרכי נועם גם כאשר הטיח ביריבו אמתות קשות על דיכוי, אפליה וכיבוש. במסגרת מכון אמיל תומא ומחוצה לו הוא קידם פעילות תיאורטית ענפה, בה שילב ידע מרקסיסטי רב עם כושר ניתוח חד. היה משתתף קבוע בכנסי מרקס שנערכו בתל-אביב ולא פעם אירח מושבים של הכנס במכון תומא בחיפה. איך כתב ברכת? "אין תחליף למי שנאבק כל חייו". עיסאם מח'ול נאבק כל חייו ויחסר למשפחתו, למפלגתו, לחבריו, לידידיו הרבים וגם לי.

אפרים דויד

"יש אנשים הנאבקים יום אחד והם טובים, יש הנאבקים רק שנה וזה כבר טוב יותר, יש הנאבקים במשך שנים רבות והם הטובים ביותר. אבל אין תחליף למי שנאבק כל חייו". אלה מילותיו של ברטולד ברכט. מילים אלה מתארות את חייו של חברי עיסאם מח'ול שנהלך מאיתנו ביום שישי (26.12) בעירו חיפה בגיל 73.

"חברי" אינה מליצה. אמנם לעיסאם היו חברים רבים אין ספור ערבים ויהודים, אבל מותו הוא גם אובדן אישי. הכרתי את עיסאם בפעילות המשותפת של קמפוס (קבוצה למעורבות פוליטית וחברתית סטודנטית) היהודית-ערבית והשמאלית באוניברסיטת חיפה במחצית שנות ה-70. אז הוא נראה שונה מהצילומים שהונפו בלווייתו בשבת. היה צעיר תמיר, מנהיג, שיערו ארוך וזקנו ארוך עוד יותר. דמות של נביא המלווה במאמינים רבים אך ללא אלוהים וללא פולחן.

כאשר הכרתי אותו היה לו כבר ותק פוליטי מהפכני ארוך. תחילה במסגרת תנועת "יש" ולאחר מכן במסגרת חד"ש סטודנטים. בהמשך נבחר ליו"ר ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטה, ובשנת 1977 נבחר ליו"ר ועד הסטודנטים הערבים בכלל האוניברסיטאות בישראל. סיפורה של תנועת "יש" בקמפוס החיפאי ייחודי: בתחילת שנות ה-70 הייתה תנועה זו הרשימה השמאלית היהודית-ערבית הראשונה (והיחידה...) שהנהיגה אגודת סטודנטים באוניברסיטאות. זו בחרה בגדעון ספירו ליו"ר האגודה. דרכיהם של עיסאם וספירו הצטלבו מאוחר יותר, כאשר ח"כ מח'ול פתח בתחילת שנות ה-2000 בקמפיין למען מזרח תיכון מפורז מנשק אטומי (ובכלל זה, ישראל).

הדרכים הפוליטיות של עיסאם ושלי לא רק הצטלבו אלה ממש השתלבו ביוכל השנים שחלף מאז. בפעילותו הפרלמנטרית עסק מח'ול לא בנושא שהוא טאבו עד היום: הרי "על פי מקורות זרים" מחזיקה ישראל במספר פצצות

דברים שלמדתי מעיסאם מח'ול

הפוליטי של האוכלוסייה הערבית ולהשאתה בשוליים. נגד זאת הציב מח'ול תפיסה של מאבק משולב, המדגישה כי המאבק לשלום, לשוויון ולדמוקרטיה איננו אוסף של זירות נפרדות, אלא תהליך אחד בעל היגיון דיאלקטי משותף.

פתרון שתי המדינות

גם בהתייחסותו לסוגיית השלום הפגין מח'ול בהירות פוליטית שלא נכנעה לפאתוס ריק. הוא הבחין בין מהות הסכסוך ההיסטורי לבין המסגרת הריאליסטית לפתרוננו בשלב נתון. גבולות 4 ביוני 1967, לשיטתו, אינם מיצוי של הזכויות ההיסטוריות – שהרי החזון הקומוניסטי הוא אינטרנציונליסטי – אך הם הזדמנות ממשית לפתרון מדיני, שבכוחו לשנות גם את מאזן הכוחות בתוך ישראל ולחזק את המאבק לשוויון אזרחי ולאומי. דחיית הזדמנות זו בשם "עקרונות" מופשטת, כמו גם הפיכת השלום לסיסמה ריקה מתוכן, מובילות שתיהן לאותה תוצאה: קיפאון פוליטי והעמקת ההגמוניה הימנית. תרומתו האינטלקטואלית של מח'ול אינה שלמה ללא עיסוקו בסוגיית הארגון. הוא יצא בחריפות נגד הקריאות ל"התפוגגות" המפלגה או לוותר על זהות רעיונית ברורה בשם אחדות מדומה. בעיניו, אין כל סתירה בין קיומה של מפלגה קומוניסטית בעלת מצפן אידאולוגי ברור לבין פעילות במסגרת חזית דמוקרטית רחבה. להיפך: רק קיומו של גרעין רעיוני מגובש מאפשר לחזית להיות כלי מאבק, ולא מסגרת ריקה מתוכן. ההיסטוריה מלמדת, כפי שהדגיש מח'ול, שכל ניסיון לטשטוש אידאולוגי הסתיים בטשטוש פוליטי ובהיעלמות הכוח שאמור היה לייצג את האינטרסים של העובדים והמדוכאים.

ביטול הדיכטומיה

בשלב הפוליטי הנוכחי, אין להתעלם מן הקו שמוביל ח"כ מנסור עבאס בשנים האחרונות. קו זה חותר להסיח את הדעת מן השאלה המדינית והמאבק למען שוויון זכויות לאומי באמצעות סיסמאות פופוליסטיות בדבר "השפעה מבפנים" ו"טיפול בענייני היומיום". גישה זו איננה רק טעות תאורטית, אלא מהלך פוליטי המפרק את המאבק ומצמצם אותו לכדי ניהול משא ומתן נקודתי בתוך מסגרת כוח בלתי-שוויונית ושאינה משתנה. יתרה מזו, במדינה שכלכלתה ניאו-ליברלית והמשטר שלה מבוסס על אי-שוויון אתני ומעמדי, "פוליטיקה של הישגים" מסוג זה אינה יכולה להיטיב עם הציבור הרחב, אלא לכל היותר עם שכבות מצומצמות ועם אליטות חדשות בתוך הציבור הערבי, שאינן מובילות פרויקט של שינוי חברתי או דמוקרטי אמיתי. מח'ול הדגיש כי מאבק על זכויות יומיומיות המנותק מהקשר מדיני, חברתי ומעמדי הוא ניהול משופר של מציאות הדיכוי – ולא דרך לשנותה מן היסוד. משנתו הסדורה של עיסאם מח'ול, אותה פירש לאורך עשרות שנים במאות נאומים ומאמרים, לא איבדה מהרלוונטיות שלה. היא מציעה כלים חשובים להבנת המציאות ולהתמודדות עמה. בעידן של התחזקות הימין הקיצוני, העמקת אי-השוויון ומשבר פוליטי וחברתי עמוק, הזכיר לנו עיסאם מח'ול כי האוכלוסייה הערבית בישראל איננה שוליים פסיביים, אלא כוח דמוקרטי מרכזי; וכי המאבק למען שלום, שוויון ודמוקרטיה הוא מאבק אחד, מרובה חזיתות, שאינו סובל קיצורי דרך רעיוניים.

תופיק נג'אר

עיסאם מח'ול, שהלך לעולמו בשבוע שעבר בגיל 73, היה מנהיג חשוב בדברי ימיה של המפלגה הקומוניסטית הישראלית. הגותו לגבי השאלה הלאומית של האוכלוסייה הערבית בישראל היא אחד הניסוחים המגובשים והבהירים ביותר של עמדות המפלגה בנושא. מח'ול ניסח עמדה פוליטית שאינה מהססת להתעמת עם שני זרמים, שלכאורה ניצבים זה נגד זה אך בפועל משלימים זה את זה: הממסד הציוני על מנגנוניו והלאומיות הבורגנית הערבית על אשליותיה.

בנאומו בפני הישיבה המורחבת של הוועד המרכזי של מק" בדצמבר 2006, הדגיש מח'ול כי השאלה הלאומית איננה שאלת זהות מופשטת או סמלית, אלא שאלה לגבי המקום המעמדי של הקבוצה הלאומית בתוך מבנה חברתי-כלכלי נתון. מתוך כך הגדיר מח'ול את האוכלוסייה הערבית בישראל כמיעוט לאומי עם השתייכות מעמדית ברורה. זו נוצרה היסטורית כתוצאה מנישולו מהקרקע, מחיסול הכלכלה החקלאית ומדחיתו הכפויה לעבודה שכירה ולפרולטריוזיה. לדבריו, מצב זה מגדיר את הבסיס החומרי של ההמונים הערבים בישראל מאז הקמתה.

מח'ול הפנה ביקורת חדה כלפי כל שיש פוליטי המדלג מעל נתון יסוד זה ומחליף אותו בסיסמאות לאומיות כלליות, אשר מטשטשות את האופי המעמדי של האפליה הלאומית ומשרתות בכך את האינטרסים של הבורגנות.

בהקשר זה נשען מח'ול במפורש על ניתוחו של ולדימיר איליין, לנין את השאלה הלאומית, ובעיקר על חיבורו בנושא משנת 1913, בו הדגיש כי בכל אומה מודרנית מתקיימות שתי תרבויות לאומיות: תרבות בורגנית ותרבות פרולטרית. עוגן תאורטי זה איפשר למח'ול לנהל פולמוס ישיר עם תפיסות לאומניות רווחות, הרואות ב"תרבות הלאומית" מקשה אחת נטולת סתירות פנימיות. תפיסות אלה, הדגיש, אינן אלא וריאציה מקומית של לאומנות בורגנית, אשר בשם "האחדות הלאומית" מוחקת את המאבק המעמדי. מכאן נובעת קביעתו החריפה שלפיה הצבת תרבות לאומית אחת כשלם מול תרבות לאומית אחרת כשלם, ללא הבחנה מעמדית, איננה רק טעות תאורטית – אלא בגידה באינטרס הפרולטרי.

שאלת האזרחות הישראלית

מן הבסיס הזה עבר מח'ול לדון באחת הסוגיות השנויות במחלוקת בשיח הפוליטי של הציבור הערבי בישראל: סוגיית האזרחות. מול הימין הציוני, המבקש לערער על עצם הלגיטימיות של אזרחות הערבים, ומול זרמים ערביים המתייחסים אל האזרחות כאל נטל או פשרה מבישה, הציע מח'ול תפיסה דיאלקטית בהירה: ההישארות במולדת עצמה היא שיצרה את האזרחות, והאזרחות היא הכלי הפוליטי שיש לעשות בו שימוש לצורך ההגנה על המיעוט הלאומי הערבי ועל זכויותיו. הדרישה מן האוכלוסייה הערבית "להתנצל" על אזרחותה איננה רק בלתי מוסרית, אלא ניסיון פוליטי מודע להפוך את הקורבן לאשם. מנגד, ויתור על האזרחות או התמרמרות מופשטת כלפיה אינם מערערים את הממסד הציוני, אלא מחלישים את יכולת המאבק של ההמונים עצמם ושוללים מהם כלי פעולה חשובים.

בהיגיון זה דחה מח'ול את שורת הדיכטומיות הכוזבות שמאפיינות חלק ניכר מן השיח: או לאומי או אזרחי; או מאבק לשלום או מאבק על זכויות יומיומיות; או פנים או חוץ. דיכטומיות אלה אינן תמימות: הן משמשות לנטרול הכוח

2026 חייבת להיות טובה יותר

עו"ס עדי רומח-סרבניצקי (צילום: עו"סות דמוקרטיות)

כדי שהתושבים פה יפעלו אחד כלפי השני. כי הרי אחת הדרכים היעילות ליצור ולשמר דיקטטורה זו דרך הפילוג והשנאה.

אנו, תושבי המדינה, האורגניזם, נמצאים כרגע בסטטוס של חולה אנוש. אין ספק שזוועות שבעה באוקטובר והמלחמה האיצו את המחלה, וחשפו אותה לעיני כל, אבל המחלה התחילה הרבה הרבה קודם. כדי להבריא אנחנו צריכים קודם להכיר בכל העוולות שהתקיימו כאן. אנו צריכים להכיר בחוסר הצדק, בהדרה של קבוצות ומגזרים, בהחלשה מכוונת או לא מכוונת של קבוצות אלה. אנחנו צריכים להכיר בכך שהחברה שחיינו בה לא ראתה את טובת כל חבריה. לא הייתה פה סולידריות של כולם.

חלק מאיתנו היו שייכים לקבוצות חזקות ופריבילגיות. חלק מצאו השתייכות בקהילות שהם חלק מהן, גם אם כקבוצה הרגישו מודרים. חלק נשארו לבד. איך שאני רואה את זה - אין זכות קיום לחברה שאינה פועלת כל הזמן כדי שאנשים לא יישארו בה לבד. אין זכות קיום לחברה שלא פועלת כדי שכולם ירגישו בה שותפים שווים. הציווי לפעול למען שנת 2026 טובה אינו קריאה לחזור אחורה. זו קריאה ליצור פה חברה סולידרית, חברה שנותנת הכרה, ביטחון, תמיכה ושייכות לכל אחד מחבריה.

עדי רומח-סרבניצקי

מדבריה בהפגנה נגד ההפיכה המשטרית,

מדיעין, 27.12

שמי עדי ואני חברה בעו"סות דמוקרטיות - התארגנות של עובדות סוציאליות, הרואות במאבק על דמותה הליברלית של החברה הישראלית חלק מהאג'נדה המקצועית שלנו. רבים מהדוברים בהפגנות נמנעים מלפתוח בערב טוב. הערב הזה אינו טוב. חיילים הלומי קרב נאבקים בשגרת היום ואלה שלא מצליחים - מתאבדים; משפחות המילואים זועמות למראה חרדים שממשיכים להשתמש; אנשים שוקעים במינוס בבנק בשל יוקר המחיה המשתולל, ועוד ועוד. אבל, הערב הזה אני בוחרת לאחל לכולנו ערב טוב, שבוע טוב, וכי שנת 2026 תבוא עלינו לטובה. זו אינה ברכה ריקה מתוכן, זה ציווי. אני מצווה לעשות כל שבכוחי כדי שכך יהיה.

להיות עובדת סוציאלית זו בחירה לפגוש סבל, להיות לצד הסובלים, ולהחזיק בכל מצב בתקווה שיכול להיות טוב יותר. תקווה זו אינה אופטימיות פסיבית. זו עמדה אקטיבית, לפיה גם כאשר שורשי השינוי אינם נראים במציאות הקיימת, עלינו תמיד לבחור לפעול יחד לתיקון. אולי בגלל היכולת הזאת להיות בו זמנית בסבל ובתקווה, היו העובדות הסוציאליות מהראשונות להתעשת ולהתחיל לפעול לתיקון למחרת שבעה באוקטובר. היום אני רוצה להזמין את כולכם להיות עובדות סוציאליות ולהחזיק בתקווה לצד ההכרה בכאב.

טיבם של הימים החשוכים הללו, שהם גורמים לנו פציעה מוסרית. חיים פשוטים של סולידריות אינם מספיקים כבר, כדי להרגיש ראויה. אני מזמינה את כולכם לתת לעצמכם את ההכרה על העוול שנגרם לכם בחיים תחת שלטון אלים ומושחת. אני מזמינה אתכם לחוש חמלה כלפי עצמכם כשאתם נופלים לרגעי ייאוש וצער. בצד זה אני מזמינה אתכם לבחון מה בכוחכם לפעול עוד כדי שיהיה טוב יותר, ומי השותפים שלכם. עצם העשייה המשותפת למען הטוב מייצרת כוח משותף, וכוח אישי בכל אחד מאיתנו.

במחשבותי השלכתי הצידה גם את הזעם. היה הרבה דיבור בשנה החולפת על האם כבר יש או אין מספיק זעם כדי לעצור את המדינה. אני לא רוצה לפעול מתוך זעם, ובטח לא מתוך שנאה. כשנפגשים עם אנשים מהצד השני ופעמים רבות חווים אלימות, כמו בהפגנה פה במדיעין לא מזמן, קשה מאד לא לחוש זעם. ובכל זאת, אני נלחמת ברגש הזה, כי אני רוצה לפעול מתוך חמלה ואהבה בצד התבוננות וניתוח רציונלי. אני זקוקה לנקודות המבט אלה, כדי להצליח להתייחס לכל המתנגדים למעשי ולדעותיי, כן - גם אל הצועק שם ממול, כאל חלק מהאורגניזם שלי, ולא כאל איום מחוצה לו.

אלימות היא כמעט תמיד ביטוי לתחושות קשות של הדרה ושוליות, של חוסר נראות, של עוול ושרירותיות. במדינת ישראל יותר משזו תחושה "רציונלית" - אם אפשר לקרוא כך לתחושה - זו מציאות שמשרתת את הממשלה הקיימת, ולכן היא פועלת להגדלת העוול החברתי. אני לרגע לא מצדיקה את האלימות, אלא מנסה להציג את התמונה הרחבה יותר שהרבה פעמים לא שמים אליה לב. הממשלה עושה הכל כדי להרע,

ואין אומרים ג'נוסייד בערבית

אוירבך לקצר את דבריה על דוכן העדים בבית-המשפט בירושלים.

בעיניי, הטענה המרתקת ביותר של בילסקי היא שהכרה בג'נוסייד התרבותי היא תשובה הן לצרות האופקים של הלאומיות המדינתית והן לעיוורון הליברלי. משפט אייכמן הוכפף כולו לאינטרסים של מפא"י – ולכן עדים הוזמנו לדבר בו בעיקר בעברית, למשל. בניגוד לכך, במשפטי נירנברג, שנוהלו מתוך תפיסה אוניברסליסטית, כמעט שלא העידו ניצולים. שם הושם הדגש בהשמדה כפשע, תוך התעלמות צורמת מזהותם של קורבנות ההשמדה. ההכרה בג'נוסייד התרבותי היא אפשרות שלישית, המעמידה במרכז את הקורבנות מבלי לטשטש את זהותם הקולקטיבית אך גם מבלי להכפיפם לאינטרסים לאומיים צרים.

טענה נוספת של בילסקי נוגעת לפרדוקס הציוני ביחס לשואה. מחד גיסא האשימה מדינת ישראל את אייכמן בהשמדת החיים היהודיים בתפוצות; מאידך גיסא, מדינת ישראל עצמה הוקמה לאור תפיסה ציונית שהכפישה וביקרה את החיים בתפוצות. לכן בארון, שדחתה את שלילת הגולה הציונית והיללה את החיים שנחרבו באירופה, נחשבה בעיני בן-גוריון "עדה רעה" במשפט. שתי הטענות הללו של בילסקי מהדהדות את חנה ארנדט, שנודעה בכיקורתה הנוקבת על משפט אייכמן, ומוזכרת בתחילת הספר.

גופות שחולצו מההריסות בעיר עזה, 15.12 (צילום: אקטיביסטילס)

הספר "איך אומרים ג'נוסייד בעברית?" של פרופ' ליאורה בילסקי הוא ספר עיון רלוונטי מאין כמוהו. החיבור עומד על חשיבותו של ההיבט התרבותי של פשע רצח העם דרך ניתוח ביקורתי של משפט אייכמן. הספר מתמקד בארבע דמויות: אבי מושג הג'נוסייד, המשפטן רפאל למקין; המשורר היידי והפרטיון אברהם סוצקבר; ההיסטוריון סאלו בארון; וההיסטוריונית והסופרת היידית רחל אוירבך.

שני האחרונים העידו במשפט אייכמן בעוד שני הראשונים כלל לא הופיעו בו. אך במהלך פרשני מוצלח, ובהסתמך על מקורות מגוונים, משערת בילסקי מה היו למקין וסוצקבר אומרים במשפט לו היו מעידים בו. הספר מעניין ומאיר עיניים, ברם מילה אחת, שלא ניתן להפריז בחשיבותה, נעדרת מהספר לכל אורכו: עזה.

בלב הספר ניצב המושג רצח עם תרבותי, המדגיש את ההשמדה של חפציהם, שפתם ודתם של הקורבנות ולא את השמדתם הפיטית. בעוד ההשמדה הפיטית מתבצעת באמצעות הרג שיטתי של חברי הקבוצה המושמדת – בין אם בבורות ירי, בתאי גזים או בהרעבה מכוונת, ההשמדה התרבותית מתבצעת באמצעות מחיקת ההיסטוריה של הקבוצה, הרס מוסדותיה וחיסול מכון של מנהיגיה הרוחניים והאינטלקטואליים. בפועל, ההשמדה הפיטית וההשמדה התרבותית בשואה היו שלובות זו בזו. אך בילסקי מוכיחה באופן משכנע שהן משפט אייכמן והן משפטי נירנברג הוקדשו רק להיבטים הפיסיים של השמדת היהודים.

מסורות תיעוד שונות

גיבורי הספר נסמכים על מסורות תיעוד שונות: בארון הדגיש את הרס אוצרות התרבות היהודית; סוצקבר הדגיש את מחיקת היידיש; ואוירבך, שהובילה את גביית עדויות הניצולים ביד ושם, הדגישה את חשיבות העדות, הן כמקור היסטורי שאינו נסמך על הנאצים והן כדרך להיטיב עם הניצולים. אך למרות ההבדלים בניהם, כל גיבורי הספר קידמו הבנה תרבותית של המושג ג'נוסייד, ולכן כולם נדחקו הצידה מההליך המשפטי, לעיתים פשוטו כמשמעו. כך, נתבקשה

שכחה את עזה

עם זאת, בעיה אחת מלווה את הספר לכל אורכו. הספר ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד ואחרית הדבר שלו נחתמת ב"ירושלים, מאי 2024". אף על פי כן, אין בו שום התייחסות לזוועות שחוללנו אז בעזה. כבר בנובמבר 2023 השמיד צה"ל בשיטתיות "מטרות עוצם", בהן בניינים בעלי חשיבות תרבותית וללא שום ערך צבאי. האוניברסיטה האחרונה שעמדה על תילה בעזה הותרבה בפברואר 2024; הארכיונים המרכזיים של עזה הופצצו בדצמבר 2023; ואתרי הדת המרכזיים ברצועה, כמו כנסיית פורפיריוס הקדוש והמסגד הגדול, נהרסו בשבועות הראשונים ללחימה. היקף ההשמדה הפיטית בעזה עוד לא ברור, ומניין המתים ממשיך להתעדכן. אך דווקא המושג ג'נוסייד תרבותי – לו בילסקי הקדישה את ספרה – הוא חד-משמעי במיוחד ביחס לרצועה: צה"ל החריב את סממני התרבות העזתית באופן גלוי ומכוון.

גם אם כשהספר הודפס עדיין לא ניתן היה לקבוע חד-משמעית שמתקיים ג'נוסייד תרבותי בעזה, הרי כבר לכל הפחות היה חשש רציני מג'נוסייד כזה. מדוע הנושא לא נזכר? בקריאת הספר המרתק, המתעלם מהנעשה כמה עשרות קילומטרים ממקום היכתבו, ניקרה במוחי שאלה לא-נעימה ובלתינמנעת: מה הערך בלחקור היסטורית את המושג ג'נוסייד תרבותי אם לא מתקוממים נגדו בזמן אמת?

גולי דולב השילוני

מוחמד בכרי: אמנות כמאבק, זיכרון כהתנגדות

עוד הדגיש כבהא: "פועלו האמנותי של בכרי אינו ניתן להפרדה מממדיו האתיים. התעקשותו לספר את הסיפור הפלסטיני, למרות הרדיפה המשפטית וההדרה שנלוו לכך, חשפה מודעות עמוקה לתפקידו של האמן כאינטלקטואל ציבורי. בכרי היה לא רק שחקן המגלם תפקידים, אלא משתתף פעיל בשדה הזיכרון אשר בחן מחדש את הקשר בין אמנות לכוח ובין נרטיב לצדק".

באוגוסט אשתקד, הורתה משטרת חיפה על סגירת מועדון מק"י בשכונת ואדי ניסנאס (מועדון הקונגרס). זאת במטרה לסכל הקרנה של הסרט "ג'אנין ג'נין" במקום. לפי הצו, האירוע המתוכנן במועדון היה "עלול להביא להפרת הסדר ושלוש הציבור", ולכן סגרה אותו המשטרה למשך עשר שעות. "ג'אנין ג'נין", פרי יצירתו של בכרי, הוא סרט המשך לסרטו "ג'נין ג'נין" מ-2002, העוסק בפלישת הצבא למחנה הפליטים בעיר. בשנת 2022 אסר בית המשפט להקרין ולהפיץ בישראל את "ג'נין ג'נין" והורה להחרים את עותקיו – אולם אין שום מניעה חוקית להקרנת סרטו החדש של בכרי. יום לפני ההקרנה המתוכננת, זימנה המשטרה לחקירה את מזכירת מחוז חיפה של מק"י רים חזאן, אשר הסבירה לשוטרים כי מדובר בסרט חדש שאין איסור על הפצתו.

בריאיון שהעניק הבימאי ל"זו הדרך" לאחר איסור ההקרנה בחיפה, אמר: "אני לא רואה את עצמי כאויב של העם בישראל. אני כן אויב של הממשלה הזאת ואני גם אמות כאויב של הממשלה הזאת. זו ממשלה שאחראית למוות של עשרות אלפי חפים מפשע, שכל חטאם – היותם פלסטינים בעזה. אני חושב שזה גם תפקידו של האמן האמיתי – להילחם בעוולות". "כל עוד נתניהו והממשלה הזאת בשלטון, צפוי סוף רע מאוד לכולנו. אני מקווה ומתפלל שהממשלה הזאת תיפול כמה שיותר מהר והמנהיגים האלו ייעלמו מהמפה הפוליטית. רק אז אולי תהיה לנו קצת תקווה", הוסיף.

יוסי אבו

שבוע עיר / בעריכת לריסה מילר

נימוסי גב / אלעד גד נבון

קיר נתפס
על המגדל שמעלי
נשר דוהה ומתענן
והברזל מפסיק להתעניין
הרוח העזה ליזול בין הפתחים
נשבה ולא חזרה
ואז הנשר התכווץ
זו העונה בה עמודים נושרים
אחרי כמה שניות
צליל תוף
אני רועד מרעש
מכל משב של קול.
מעלית הגיעה
לקבלת פנים
לפרוס עוגה לפחד
שבין הבניינים

השחקן ובימאי הקולנוע והתיאטרון מוחמד בכרי הלך לעולמו בשבוע שעבר בגיל 2, והותיר אחריו את אשתו לילה ושישה ילדים. עם היוודע דבר מותו, הודיעו והמפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש): "בצער עמוק מתאבלות מק"י וחד"ש על לכתו של האמן והיוצר מוחמד בכרי, קול חופשי ואמיץ ואחת הדמויות המרכזיות בתרבות הפלסטינית. בכרי היה אמן מחויב לעמו ולערכים אנושיים אוניברסליים, שחיבר בין אמנות לעמדה מוסרית, והעמיד את התיאטרון והקולנוע ככלי לביטוי מחאה ולחשיפת עוול. הוא שילם מחיר כבד על עמדותיו, אך נותר נאמן לדרכו ולאמונתו בחופש הביטוי ובאמת. לכתו היא אבידה קשה לעולם התרבות, אך מורשתו האמנותית והאנושית תוסיף לחיות ביצירתו ובזיכרון אוהביו". בכרי נולד בשנת 1953 בכפר בענה שבגליל, ולמד בחוג לתיאטרון באוניברסיטת תל אביב. הוא שיחק בתיאטרון הבימה, בתיאטרון חיפה, בתיאטרון החאן וכן בהצגות יחיד. בשנות ה-90 עבד בתיאטרון אל-קסבה ברמאללה. בשנת 2012 מונה למנהל תיאטרון א-סראיה במסגרת התיאטרון הערבי-עברי ביפו, אך התפטר לאחר זמן קצר בשל מיעוט התקציב. משנת 2013 לימד משחק באקדמיה לאמנויות המופע בתל אביב.

בשנת 1983 שיחק בתפקיד הראשי בסרט הצרפתי-אמריקאי "חנה ק.", ובסרטו של יהודה ג'אד נאמן "מגש הכסף". בשנת 1984 שיחק בתפקיד הראשי בסרטו של ערן ריקליס "ביום בהיר רואים את דמשק" וכיכב בסרטו של אורי ברבש "מאחורי הסורגים". הסרט היה מועמד לאוסקר, ובכרי עצמו זכה בפרס כינור דוד לשחקן הטוב ביותר. כעבור שמונה שנים השתתף בסרט ההמשך "מאחורי הסורגים 2", וזכה בפרס השחקן הטוב ביותר בפסטיבל ולנסיה.

בשנת 1986 שיחק את מרדכי היהודי ב"אסתר", סרט הבכורה של הבימאי עמוס גיתאי. בשנת 1991 כיכב לצדו של משה איבגי בסרטו של ערן ריקליס "גמר גביע". בשנת 1992 שיחק בסרטו של עמוס קולק "להב חצוי" לצד השחקנית פיי דאנאוויי. בשנת 2015 שיחק בסרטו של עידן חגואל "אינרציה", ובשנת 2022 שיחק בסרטו של הבמאי המצרי-שוודי טארק צאלח "הילד מגן עדן".

אמנות חברתית ופוליטית

במאמר שפרסם פרופ' מוצטפא כבהא בעיתון "אל-איתחאד" בעקבות מותו של בכרי, כתב כי האחרון מילא תפקיד מרכזי בעיצוב הזיכרון הקולקטיבי של הפלסטינים אזרחי ישראל: "עבודתו האמנותית מעולם לא הייתה מנותקת מהקשרה החברתי והפוליטי, אלא התאפיינה מראשיתה בהצגת האדם הפלסטיני כסובייקט היסטורי שבור אך פעיל. בעבודתו כשחקן תיאטרון וקולנוע, גילם בכרי לעתים קרובות דמויות החיות במתח בין דיכוי להדרה, בין שתיקה לדיבור – מתח המשקף את מבנה הזיכרון הפלסטיני, בו כרוך הזיכרון בכאב והסיפור - בפעולה פוליטית".

לפי כבהא, הסרט "ג'נין, ג'נין" (2002) הוא התגלמות פרויקט עיצוב הזיכרון של בכרי. "הוא אינו מציג נרטיב היסטורי מסורתי ולא מתיימר להיות תיעוד קר של המציאות, אלא מסתמך על עדויות שבעל פה כמקור ידע היסטורי. כך, הזיכרונות האישיים של השורדים הופכים אבני בניין של זיכרון קולקטיבי, המתנגד לנרטיב הישראלי הרשמי. בכרי אינו מתייחס לזיכרון כנוסטלגיה לעבר, אלא כפעולה של התנגדות לניסיונות מחיקה".

מתנחלים פצעו קשיש וילד

תקיפות ליליות, מניעת גישה לאדמות חקלאיות ופגיעה בחקלאים וברועים. לפי הדיווח, הדבר החריף את מצוקת התושבים, במיוחד קשישים וילדים, והעמיק את תחושת הפחד וחוסר היציבות ביישובים הסמוכים להתנחלויות. לפי נתוני הרשות הפלסטינית להתנגדות לגדר ולהתנחלויות, כוחות הכיבוש והמתנחלים ביצעו במהלך חודש נובמבר האחרון 2,144 תקיפות: צבא כוחות הכיבוש ביצע 1,523 תקיפות והמתנחלים ביצעו 621. מרבית התקיפות נרשמו בנפות רמאללה ואל-בירה (360), חברון (348), בית לחם (342) ושכם (334).

עמותת רופאים לזכויות אדם מסרה השבוע כי מחריפה הפגיעה במערכת הבריאות ברחבי הגדה המערבית, בצד הגבלות התנועה. התנכלות זו פוגעת בתנאי המחיה של התושבים, "שגישתם לטיפול רפואי ראוי ומותאם נעשית מאתגרת יותר ויותר, ומובילה למצבים מסכני חיים".

בשבת (27.12) יצאה המרפאה הניידת של רל"א לאזור טול-כרם, "לאחד מימי הרפואה העמוסים והקשים ביותר שידענו, שכלל סיוע למאות מטופלים, ביניהם עשרות ילדים, עם מגוון רחב של צרכים". 17 רופאות ורופאים טיפלו ב-651 מטופלים,

אחד הרופאים סיפר: "בין המטופלים היה י', בן שנה וחצי מהכפר קפין שבאזור טול-כרם. י' נמצא במצב מסכן חיים לאחר שנולד עם מום בכליות, שאינן שלמות התפתחותית. בשל מצבו הוא נזקק למעקב ולטיפול צמודים, הכוללים פורמולה רפואית מיוחדת, שאינה זמינה ברשות הפלסטינית ועלותה אלפי שקלים בחודש. לפני מספר חודשים הגיע לראשונה למרפאת מומחי הכליות שלנו, קיבל את הפורמולה הנדרשת, ונשאר תחת מעקב צמוד של הצוות. בביקור האחרון, בשבת, זכינו לראות תוצאה מרגשת: י' עלה במשקל, הכליות שלו מתפתחות – וחיינו ניצלו".

מתנחלים תקפו ביום שני (29.12) את קהילת הבדואים ח'לת אסדרה סמוך לעיירה מח'מאס, צפונית-מזרחית לירושלים. סוכנות הידיעות וואפא מסרה כי מתנחלים תקפו את הקהילה וכתרו מספר עצי זית הסמוכים אליה. עוד נמסר כי כלי רכב שהסיעו יותר מ-15 מתנחלים פלשו לקהילה. לפי עדויות, המתנחלים יידו אבנים לעבר מבנה מאוכלס, ריססו את המקום בגז פלפל והכו באלות לפחות אדם אחד. כמו כן, לפחות רכב אחד הושחת ופאנלים סולאריים ניזוקו.

לפי הדיווח, מתנחלים תקפו את הקהילה וגנבו זרקורים. לפנות בוקר חסמו המתנחלים את הדרך היחידה המחברת בין הקהילה למח'מאס באמצעות עפר ואבנים, כחלק מהתנכלויות מתמשכות ומחריפות שנועדו לדחוק את התושבים ולעקור אותם מבתיים.

מוקדם יותר באותו היום, ילד וקשיש נפצעו לאחר שמתנחלים תקפו אותם באלימות קשה באזור ח'לאיל אל-לוז, ממזרח לבית לחם. קבוצה של מתנחלים פרצה לאזור, תקפה בתי תושבים, והכתה באלימות את הקשיש אברהם אחמד חסן עביאת (80), שספג חבלות קשות בכתף ובגב. הילד מוסטפא אבו ג'לג'יף (14) סובל משברים בגפיו. בוואפא צוין כי התקיפה משתלבת בהסלמה בתקיפות מתנחלים נגד תושבים ורכושם באזורים המזרחיים של נפת בית לחם, ובפרט באזור ח'לאיל אל-לוז, שסופג בחודשים האחרונים תקיפות חוזרות הכוללות פריצה לבתים, תקיפת תושבים וניסיונות לכפות בכוח מציאות בשטח, תחת הגנת כוחות הכיבוש.

עוד דווח כי האזור הסמוך למאחזים מזרחית לבית לחם נתון ללחץ מתמשך על התושבים הפלסטינים. זאת באמצעות

השבוע לפי איתי בנימיני

חד"ש תל-אביב

אסיפה שנתית

יום רביעי, 7.1 | 18:00 | אחד העם 70, ת"א

מק"י וחד"ש אבלות על לכתו של
הקומוניסט, יו"ר חד"ש, ח"כ לשעבר

עיסאם מח'ול

שהקדיש את חייו למאבק למען עמו
ולמען שלום, שוויון וצדק חברתי

zoha.org.il

זו הדרך ברשתות החברתיות

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

